

יוסף דעת

תוכן הסוגיות בקצרה

(והמסתעף)

מסכת ראש השנה

בעריכת יוסף בן ארזה

**Dafyomi Advancement Forum
of Kollel Iyun Hadaf**

140-32 69 Ave.

Flushing, N.Y. 11367

Fax: (206) 2020-DAF [323]

Tel: 00 (972 2) 651-5004 (aft.)

email address: daf@dafyomi.co.il

Ask about D.A.F.'s free English study material!



יוצא לאור בהשתתפות מכון עיון הדף

שע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087

הר נוף, ירושלים

פקס: (02) 591-6024

טלפון: (02) 651-5004 בשעות אחה"צ

דואר אלקטרוני: daf@dafyomi.co.il

המכון מחלק מגוון רב של חומר בעברית ובאנגלית

מסכת ראש השנה, דפים ב – טז

תוכן הסוגיות (והמסתעף)

ב – ארבעה ראשי שנים הם * (קביעת תענית בט"ו בשבט) * ראש השנה למלכים – כיצד; מלך שמת באדר ועמד אחר באדר, מת בניסן ועמד בניסן, מת באדר ועמד בניסן; יום אחד בשנה חשוב שנה * שטרי חוב המוקדמים והמאוחרים; (נאמנות העדים לומר שטר מוקדם הוא); (שטר מאוחר שאין כתוב 'דאקני') * מנין למלכים שאין מונים להם אלא מניסן * 'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל' – אימתי הדברים אמורים; הכאת סיחון ופטירת אהרן * (ענינים: ארבעה ראשי שנים; אדר וניסן – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד).

ג – 'וישמע הכנעני מלך ערד'; סיחון כנען וערד; 'ויראו כל העדה כי גוע אהרן' * כי משמש בארבע לשונות * מקורות לתאריך ראש השנה למלכי ישראל ולמלכי אומות העולם * ציון ימי השבוע במקרא * דברי חנני לנחמיה ודברי נחמיה למלך * בניית המקדש השני ועליית עזרא – שנים ותאריכים * כורש, דרוש, ארתחשטא * (ענין עמלק והתדמותו לסיחון).

ד – כורש מלך כשר שהחמיץ – מנין * האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני...; (גדרי 'לשמה' במצוות); (מי שנדר לצדקה כדי שיחיה בנו ואח"כ נפטר הבן) * הכנסת עצים בבניית בית המקדש * 'והשגל יושבת אצלו' * (דריוש בן אסתר; עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל) * (קליפת 'לב') * ראש השנה לרגלים * 'בל תאחר' בקרבנות, בהקדש בצדקה ובמעשרות – שיעורו; שיטות וילפותות * (מצות מעשרות – מצוה חיובית או התר אכילה גרידא) * הוקשו כל המועדים זה לזה * תשלומין בעצרת, בחג המצות ובחג הסוכות * שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב * 'תפשת מרובה לא תפשת, תפשת מועט תפשת'.

ה – לינה בירושלים ברגלים * מקור לתשלומין שבעה בעצרת * ספירת העומר – ימים ושבועות * בל-תאחר בפסח ובשלמים הבאים מחמת פסח * המצוות שהן ב'בל תאחר' – דינים ילפותות; חילופי עולה ושלמים חטאת ואשם; חילופי תודה; קרבן שהומם וחיללו על אחר; הומם בתוך הרגל * 'בך חטא – ולא בקרבנך חטא'.

ו – 'בך חטא – ולא באשתך חטא'; אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין ממנו ואין לו * 'מוצא שפתיך תשמור ועשית...'. – דרשות * כפייה על הקרבנות; (מקור לכפיית בית דין על המצוות) * אמר ולא הפריש, הפריש ולא הקריב * איזהו נדר ואיזהו נדבה * שיעור בליתאחר בצדקה * ולד שלמים קרב שלמים * היה הקרבן חולה ברגל * כיון שעברו עליו ג' רגלים בכל יום ויום עובר בכל תאחר * שנה בלא רגלים, רגלים בלא שנה * 'שנה' שבתורה * תאריך של חג השבועות; מנין הימים שבין עצרת לעצרת, בין ראש השנה לראש השנה * 'בל תאחר' ביורש; באשה * חיוב אשה בראיה ובשמחה ברגלים * בכור מאימתי מונים לו שנה – בתם ובבעל-מום.

ז – שנת הבכור – המשך; (איסור אכילת פחות מבן שמונה – מדאורייתא או מדרבנן) * באחד בניסן ראש השנה לחדשים ולעיבורים ולתרומת שקלים ויש אומרים אף לשכירות בתים – ילפותות * 'חדש האביב'; 'חדש שיש בו אסיפה' * מתי קובעים לעבר את השנה * הבאת קרבנות מתרומה חדשה – לכתחילה ובדיעבד * יחיד שהתנדב משלו לקרבנות ציבור * המשכיר בית לשנה; לשנה זו * כמה ראשי שנה יש; מנין ראשי-שנה במשנתנו * (קצירה מהחדש בחו"ל קודם לעומר).

ח – מנין ראשי שנה – המשך * ראש השנה למעשר בהמה – שיטות וילפותות; 'לבשו כרים הזצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו'; הקש מעשר בהמה ומעשר דגן * ראש השנה לשנים – לשטרות, לתקופה, לדין * 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו...'; (משמעויות 'חדש'); משפט ישראל ואומות העולם; מלך וציבור – מלך נכנס תחילה לדין; (ריחוק וקירוב בדין) * ראש השנה לשמיטין וליובלות * מאימתי ועד מתי שנת היובל מתקדשת.

ט – מנין שנת היובל כשנה בשנות השמיטה * תוספת מחול על הקודש בכל מקום שיש בו 'שבות' – ילפותות ושיטות * קציר העומר בשבת * אכילה בערב יום כפור * דיני יובל המעכבים ושאינם מעכבים * מקרא נדרש לפניו * 'דרור' לשון חירות * יובל בחוצה לארץ * ראש השנה לנטיעה * נטיעה, הברכה והרכבה סמוך לשביעית; מנין שנות ערלה בנוטע בסוף השנה; (תוספת שביעית בזמן הזה; נטיעת אילן סרק; עקירת אילן שניטע בתוספת; נכרי שנטע נטיעה של ישראל).

י – סיום שנות ערלה ורבעי – בתשרי או בט"ו בשבט * יום אחד בשנה חשובים שנה / שלשים יום בשנה חשובים שנה – בתחילת השנה או בסופה; שיטות וילפותות * מהם 'עגל' בן בקר' 'פר' האמורים בתורה * משך זמן קליטת הנטיעה; חישוב 'שנה' לענין ערלה ושביעית לנוטע בסוף השנה * תאריכי בריאת העולם, לידת האבות, פקידת שרה רחל וחנה, יציאת יוסף מבית האסורים, ביטול עבודה מאבותינו במצרים, גאולת ישראל העתידה * (ראש השנה – אפשרות יציאה ממאסר לאיש ישראל).

יא – תאריכים בימות עולם – המשך; ילפותות ודרשות * כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו לצביונן נבראו * 'חדש האיתנים'; 'חדש זיו'; (איתנות האבות) * מילוי שנתייהם של צדיקים * 'למועד אשוב אליך'; יולדת לשבעה יולדת למקוטעים * 'ליל שמורים' * תאריכי המבול; מזל כימה עולה / שוקע; (המזלות שברקיע).

יב – דור המבול, מתוך ששינו מעשיהם שינה הקב"ה עליהם מעשה בראשית; ברותחין קלקלו וברותחין נידונו * מנין שנות הדורות ומנין לתקופה, אצל חכמי ישראל ואצל חכמי אומות העולם * ראש השנה לירקות ולמעשרות * ליקט ירק ערב ראש השנה קודם שתבוא השמש ומשתבוא השמש; אין תורמין מן החדש על הישן ולהפך * סדר שנות המעשרות – ילפותות * המודר הנאה מחברו 'לשנה' / 'לשנה זו' * שלב הגידול לתלתן ולתבואה ולזיתים, לענין קביעת המעשרות; הבאת שליש – ילפותות * (ענינים: חכמי ישראל וחכמי אומות העולם, ומניניהם; תבואת שביעית שיצאה לשמינית).

יג – הבאת שליש בתבואה – לענין שביעית. דרשות; כל תבואה שנקצרה בחג בידוע שהביאה שליש לפני ראש השנה * מדות חכמים כחוט השערה; ('לא פלוג' בדאורייתא) * עומר שהקריבו ישראל בכניסתם לארץ – מהיכן הקריבוהו; קציר נכרי – האם כשר להבאת העומר; ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח * 'ארץ צבי' * השלב הקובע בקטניות לענין שנות המעשרות ושביעית; אילן בתר חנטה, תבואה וזיתים בתר שליש, ירק בתר לקיטה * כיצד מעשרים תערובת זרעים שמעשרותיהם שונים; האם יש בילה ביבש.

יד – בילה – המשך * בירקות הולכים אחר לקיטה – דרשות ונפקותות; בצלים הסריסים ופול המצרי שמנע מהם מים שלשים יום לפני ר"ה * ראש השנה לאילן * מעשה ברבי עקיבא שליטת אתרוג באחד בשבט * האם הולכים באתרוג אחר לקיטה או אחר חנטה – לענין מעשרות ושביעית * בית הלל ובית שמאי – הלכה כבית הלל; הרוצה לעשות כדברי בית שמאי או כדברי בית הלל, כקוליהם וכחומריהם * ראש השנה באתרוג – בשבט או בתשרי * (תפילה על אתרוג נאה בט"ו בשבט).

טו – ראש השנה באתרוג – המשך * (ראש השנה לאילן בפירות חוצה לארץ) * אתרוג קשיא ליה ידא * אתרוג אחר לקיטה או אחר חנטה – למעשר ולשביעית; שיטות וחילוקי דינים; (פטור שנת השביעית ממעשרות; ראש השנה לאילן, לענין דיני שביעית) * אילן שחנטו פירותיו קודם ט"ו בשבט, כיצד מתעשר; אילן העושה כעין שתי בריכות או בריכה אחת * שביעית בבנות-שוח * (מנהג שפשט כנגד הדין, באיסור דרבנן; מעשר פירות – מדאורייתא או מדרבנן).

טז – פרקים שהעולם נידון בהם; 'ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו'; 'לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו'; (הדין שבראש השנה – ענינים וטעמים) * יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין * מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח, הביאו שתי הלחם בעצרת, נסכו מים בחג; למה תוקעין בשופר של איל; למה תוקעין ומריעין כשהם יושבים וכשהם עומדים; (ענין עירבוב השטן) * כל שנה שאין תוקעים לה בתחלתה; כל שנה שרשה בתחלתה * אין דנים את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה * שלשה דברים מזכירים עוונותיו של אדם; (על עיון תפילה והכוונה בה) * כל המוסר דין על חברו * ארבעה דברים מקרעים גזר דינו של אדם * הקבלת פני רבו ברגל; חיוב טהרה ברגל * שלשה ספרים נפתחים; שלש תות הם ליום הדין.

נספח – ארבעה ראשי שנים – מספר 'פרקי מועדות'.

ראש השנה, דפים יז – כט

תוכן הסוגיות (והמסתעף)

יז — הדין שלעתיד לבוא; צדיקים, בינונים, רשעים, פושעי ישראל / אומות העולם בגופן, מינים מסורות ואפיקורסים (פורשים מדרכי ציבור), רוב עונות, מחצה על מחצה; (עונש הרשעים — ריקנות; נצחיות נשמות הרשעים) * מדרש 'אהבתי כי ישמע ה'" * קרקפתא דלא מנח תפלין * פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים * 'ורב חסד'; כובש ונושא; 'מעביר ראשון ראשון'; 'נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו'; 'ורב חסד ואמת' * כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו * 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו' * אמירת י"ג מדות; (יעשו כסדר הזה) * 'ה', 'ה'; (התשובה — עולם בפני עצמו) * גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם; ביחיד ובציבור; (הגדרת 'ציבור') * סימניות שבמזמור 'הדו לה' כי טוב...' * 'נשיאת פנים' לחוטאים * (ענינים: קרקפתא דלא מנח תפלין; מעלת לימוד התורה; מעלת השלום; פתח תקוה ליום הדין; הנהגות מעשיות בין אדם לחברו; 'העברת' חטאים).

יח — קריעת גזר דין ביחיד ובצבור; גזר דין שיש עמו שבועה; שנים שעלו למטה / לגרדום, מפני מה זה ירד וזה לא ירד * עונש בית עלי; רבה (רבא) ואביי מבית עלי; משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתים בני י"ח שנה; (כפרה הבאה מכח התורה) * 'דרשו ה' בהמצאו'; עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים; 'יהי כעשרת הימים...' * 'כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון'; סקירה אחת; (איש שהרבים צריכים לו) * על ששה חדשים השלוחים יוצאים * ארבעה צומות שבזכריה — בזמן שיש שלום, בזמן שיש גזרת מלכות, אין שלום ואין גזרה; (תוקף חיוב ד' תעניות בזמן הזה; ד' תעניות במדינות הצפוניות) * שקולה מיתת צדיקים לשריפת בית אלקינו * מהו 'צום העשירי' * האם בטלה מגילת תענית * מעשה וגזרו תענית בחנוכה בלוד; ('סעודת מצוה' בחנוכה) * יום טוב בשלישי בתשרי על ביטול אזכרות מהשטרות * (איסור מחיקת אזכרות ואיסור בזיון — בגרמא; בשם הכתוב בלועזית; 'אדיע') * (עניני קידוש החדש ומולדות — במסכת ראש השנה).

יט — ימים טובים — תענית ביום שלפניהם ושלאחריהם * (תענית בראש השנה) * אין דברי תורה צריכים חיזוק; דברי סופרים צריכים חיזוק * עשרים ושמונה באדר — באה בשורה טובה ליהודים שלא יינתקו מהתורה * רבי יהודה בן שמוע — תלמיד רבי מאיר * כלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכם אבר * חנוכה ופורים ושאר ימים טובים שבמגילת תענית — לאחר חורבן הבית * (תיקון 'יום טוב' לקהילות שארע להן נס והצלה) * עיבור חודש אלול לצורך * (ראש השנה שני ימים בזמן הבית, בארץ ישראל ובגולה) * האם שלוחים יוצאים על אדר שני * מצוות הנהגות באדר שני, האם נוהגות בראשון * עיבור שנה — שלשים יום או כ"ט, או פעמים מלאים פעמים חסרים או אחד מלא אחד חסר.

כו — עד נעשה דייך — המשך * השופרות הכשרים; שופר של פרה; 'קרן' ו'שופר' * (תוספת אות ר') * אין קטגור נעשה סנגור; 'כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי' * שופר אחד ולא שנים ושלושה שופרות * דכרא — יובלא; נדה — גלמודה; מעה — קשיטה; מכירה — כירה; כלה — נינפי; תרנגול — שכוי * באורי מלים: קבע; סירוגין; חלוגלות; סלסל; טאטא; יהב * (העמדת פנים כאילו מבין / מסכים, בזמן שאינו מבין / מסכים) * שופרות של ראש השנה ויובל ותעניות, של איל כפוף או של יעל פשוט; כמה דכייף / דפשיט איניש דעתייה טפי מעלי * התקיעה במקדש בשופר ובחוצרות — בראש השנה ובתענית * (ענינים: אין קטגור נעשה סנגור; עבודת פנים ועבודת חוץ; רבינו הקדוש; השלך על ה' יהב; מדת הבטחון והשתדלות; י"ב בירורים בי"ב חדשי השנה).

כז — ציפוי פי השופר בזהב * האם תרי קלי משתמע; בתקיעות, בקריאת התורה במגילה ובהלל * שמיעת תחילת התקיעה או סופה; הפסקת תקיעה ארוכה להחשב כשתיים; התוקע לתוך הבור * ציפוי השופרות במקדש, כסף או זהב; התורה חסה על ממונם של ישראל * תקיעה בשופר בראש השנה עם חוצרות — במקדש ובגבולין; (תקיעה בתעניות בחוצרות או בשופר; בזמן הזה) * (ענין שופר וחוצרות) * שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות; אמירת 'זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון' * שופר שנסדק; דיבק שברי שופרות; ניקב וסתמו; ארוך וקיצרו; גרו; ציפוי זהב; נתן שופר בתוך שופר; הפכו ותקע בו; הוסיף עליו; קדחו ותקע בו; כמה שיעור תקיעה; היה קולו דק או עבה או צרור; התוקע לתוך הבור; מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או מגילה.

כח — שמע מקצת תקיעה בבור ומקצתה על שפת הבור; מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצתה לאחר שיעלה עה"ש * שמע סוף תקיעה ללא תחילתה או תחילתה ללא סופה; תקע בראשונה ומשך בשניה כשתיים * תקיעה בשופר של עולה; של שלמים (איסור הנאה משלמים); מצוות לאו ליהנות ניתנו; שופר של ע"ז ושל עיר הנדחת; 'כתותי מיכתת שיעוריה'; * תקיעה של מצוה למודר הנאה מחברו; המודר הנאה משופר; הזאה למודר הנאה מחברו; טבילה למודר הנאה ממעין * כפאו ואכל מצה; תוקע לשיר; האם מצוות צריכות כוונה; (בגדר הכוונה; במצוות שיש בהן הנאת הגוף; במצוות שבדיבור); כוונת שומע ומשמיע * הישן בסוכה בשמיני עצרת; כוונה במצוה לענין 'בל תוסיף' * 'בל תוסיף' בברכת כהנים * דמים הניתנים בארבע-מתנות שנתערבו בניתנים במתנה-אחת * ('פלגי מים לב מלך ביד ה'; הנהגה בספקות).

כט — כוונה במצוות — המשך; כוונת שומע ומשמיע בשופר * 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל...'; 'עשה לך שרף...'; * (ענין עמלק והמלחמה עמו) * החייבים והפטורים בשופר * כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתם * כהנים לויים וישראלים בשופר וביובל * טומטום אנדרוגינוס וחצי עבד חצי בן חורין — הוצאתם את אחרים ואת עצמם ידי חובה * כל הברכות אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם והיין; ברכת הלחם של מצה וברכת היין של קידוש היום * המברך עבור אורחים או בני ביתו * (בכי ושמחה בראש השנה).